

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. №

241 КД 7/16

Дата

27-07-16

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО

Изх. № 10-00-9.....27...07.. 2016

На Ваш № 174 КД / 28.06.2016 г.

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

С Т А Н О В И Щ Е

ОТ

ЕКАТЕРИНА ЗАХАРИЕВА
МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО

ПО

КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 7/2016 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение на Конституционния съд от 28 юни 2016 г. на основание чл. 149, ал. 1, т. 2, във връзка с чл. 150, ал. 2 от Конституцията на Република България и във връзка с чл. 19, ал. 1 от Закона за Конституционен съд е допуснато за разглеждане по същество искането за установяване на противоконституционност на чл. 37 от Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (обн., Изв., бр. 13 от 1958 г., последно изм. ДВ, бр. 68 от 2013 г., наричан по-долу за краткост „ЗБППМН“). С посоченото определение съм конституирана като заинтересована страна по конституционно дело № 7 за 2016 г., образувано на 28.04.2016 г. по искане на

Върховния административен съд (ВАС) за установяване на противоконституционност на разпоредбите на чл. 37 от ЗБППМН.

В искането на вносителя са изложени съображения за противоречието на нормата на чл. 37 от Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните с разпоредбата на чл. 30, ал. 3 от Конституцията на Република България, относно липсата на средство за обжалване, което би дало възможност да се оспори законосъобразността на настаняването в дом за временно настаняване на малолетни и непълнолетни.

Смятам, че от обективна страна следва да се даде ясен отговор на въпроса какви по своята същност са домовете за временно настаняване на малолетни и непълнолетни (домовете) съгласно чл. 34 от ЗБППМН.

Правилникът за организацията и работата на домовете за временно настаняване на малолетни и непълнолетни (ДВНМН), издаден от министъра на вътрешните работи (обн., ДВ, бр. 83 от 21.07.1998 г., последно изм., бр. 91 от 14.10.2003 г.), разкрива правно-организационната същност на този тип заведения от закрит тип. Домовете за временно настаняване на малолетни и непълнолетни се създават от Министерството на вътрешните работи. Те са специализирани заведения за приемане и настаняване на лицата. В домовете се настаняват малолетни и непълнолетни. Престоят в домовете не може да бъде повече от 15 дни. Престоят над 24 часа се разрешава от прокурора. В изключителни случаи, с разрешение на съответния прокурор, срокът на престоя в дома може да бъде продължен до 2 месеца. Надзорът за законността в домовете се упражнява от прокуратурата. Контрол върху дейността на ДВНМН се упражнява от Централната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните в съответствие със Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни. Приетите малолетни и непълнолетни първоначално се поставят в изолатор до извършването на необходимите прегледи. На настанените малолетни и непълнолетни се забранява по време на престоя им в дома да държат в себе си пари, документи и вещи. Парите, документите и вещите се описват в опис и се оставят на съхранение в определено от началника на дома място. При прекратяване на престоя парите, документите и вещите се връщат на лицето срещу разписка. След настаняване малолетните и непълнолетните се разпределят по спални помещения. Настанените имат право на свиждане, като според вътрешноорганизационните правила на същите може и да им се ограничава режима на свиждане и кореспонденция с външни лица. На малолетните и непълнолетните, които нарушават установения вътрешен ред, могат да се налагат дисциплинарно наказание изолиране до 3 денонощия в самостоятелно помещение.

В Правилника за организацията и работата на домовете за временно настаняване на малолетни и непълнолетни (отменен, считано от 24.07.1998 г.) съществуваше текст, който предвиждаше прозорците на домовете да се укрепват с телена мрежа или железни решетки. Въпреки че новият правилник не съдържа подобен текст, на практика тези ограничителни средства не са премахнати.

Предвид гореизложеното приемам, че престоят в домовете за временното настаняване на малолетни и непълнолетни по своя характер съдържа елементи на задържане на лицето и престой в място за лишаване от свобода.

По аналогия можем да разгледаме процедурата, която ЗБППМН предвижда за налагане на най-тежка мярка, която съдържа лишаване от свобода, при настаняване в социално-педагогически интернат (чл.13, ал.1, т.11) и настаняване във възпитателно училище-интернат (чл.13, ал.1, т.13). От 2004 г. ЗБППМН въведе обжалваемост пред районния съд на решенията, с които са наложени най-тежките възпитателни мерки по чл.13, ал.1 от ЗБППМН – настаняване в социално-педагогически интернат (чл.13, ал.1, т.11) и настаняване във възпитателно училище-интернат (чл.13, ал.1, т.13). Те съдържат в себе си елемента на лишаване от свобода. В чл. 24а, ал. 4, т. 1 от ЗБППМН съдът е определен като единствен компетентен орган да налага тези две възпитателни мерки. Решението, с което се налага възпитателна мярка по чл. 13, ал. 1, т. 11 или т. 13, може да бъде обжалвано или протестирано пред съответния окръжен съд по реда на чл. 24а, ал. 5 от ЗБППМН в 14-дневен срок от постановяването му.

При сравнително правния анализ за налагане на мерки по чл. 37 от ЗБППМН към налагане на най-тежка мярка по чл. 13, ал. 1, т. 11 или т. 13, които водят до лишаване от свобода, се налага изводът, че малолетните или непълнолетните, които са въдворени в домовете, са поставени в по-неблагоприятен режим от тези, на които е наложена по-тежката мярка по чл. 13, т. 11 и т. 13 от Закона, като са лишени от правото да упражнят съдебен контрол върху решението, което ги лишава от свобода за съответния период на настаняването в дома, в сравнение с лишаването от свобода на малолетни и непълнолетни при прилагане на мярката по чл. 13, т. 11 и т. 13 от Закона. ЗБППМН не предвижда дължимата съгласно чл. 30, ал. 3 от Конституцията ефективна съдебна защита срещу този начин на лишаване от свобода, като с това се засяга висшият израз за спазване на законността в правовата държава – спазването на Конституцията. При правовата държава правото като мярка за поведение на правните субекти е строго задължително и за самата държава, и за органите, които действат от нейно име. Принципът на чл. 4, ал. 1 на Конституцията се постига чрез изискване за конституционосъобразност на законите.

Смятам, че при налагане на мярката за настаняване в домове за временното настаняване на малолетни и непълнолетни същата следва да подлежи на съдебен контрол, включително и на периодичен съдебен контрол, през разумни периоди от време, когато става дума за максималното и прилагане. Едновременно с това се установява, че инициативата за прилагане на мярката, както и за нейната отмяна принадлежи единствено и само на дискрецията от страна на прокуратурата и на местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, което води до резултата изискванията на чл. 5, т. 4 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи (Обн., ДВ., бр. 66 от 1992 г., наричана по-долу „Конвенцията“) да не бъдат спазени. ЗБППМН не урежда възможност да се сезира съда за упражняване на законов контрол при налагане на тази мярка.

Приемам, че в този случай законодателят е обвързан от инкорпорираните по реда на чл. 5, ал. 4 от Конституцията норми на чл. 5, т. 4 от Конвенцията, който установява правото на задържаното лице да обжалва пред съд законността на задържането (института *habeas corpus*). Този текст от Конвенцията е материално правна

предпоставка за въвеждане на задължителния съдебен контрол върху акта за настаняване в домовете за временно настаняване на малолетни и непълнолетни.

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Предвид на изложените по-горе съображения, смятам, че съществува противоречие между разпоредбите на чл. 37 от Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и разпоредбата на чл. 30, ал. 3 от Конституцията на Република България, като се ограничава правото на съдебен контрол върху решението, което лишава малолетните и непълнолетните от свобода за съответния период в домовете за временно настаняване.

Европейският съд по правата на човека е достигнал до същите изводи по дело „D.L. с. Bulgarie“ (Решение от 19.05.2016 г.) и дело „А. и други срещу България“ (Решение от 29.11.2011 г.), а именно, че настаняването в домове за временно настаняване на малолетни и непълнолетни представлява лишаване от свобода по смисъла на чл. 5 от Конвенцията, както и, че липсата на периодичен и автоматичен контрол от страна на съда върху продължителността на мярката и невъзможността според действащото законодателство самите настанени да сезират съда с искане за преразглеждането ѝ, противоречи на чл. 5, т. 4 от Конвенцията.

МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО:

ЕКАТЕРИНА ЗАХАРИЕВА